

IV. JURISPRUDENȚĂ

HOTĂRÂREA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA HULPE ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI¹

Potrivit Art. 6, pct. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului „*orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.....*”

La originea cauzei se află cinci cereri îndreptate împotriva României, prin care patru resortisanți români și o societate comercială română au sesizat Curtea în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În conformitate cu art. 42 § 1 din Regulamentul Curții. Curtea decide conexarea cererilor, dat fiind faptul că acestea privesc evenimente similare și ridică probleme identice în temeiul Convenției. Cauzele au avut în comun problema citării prin afișare care a dus fie la judecarea cauzelor în lipsa părților, fie la judecarea cauzelor fără analiza fondului cauzei.

În fapt:

Reclamanții au pierdut în instanță procesele civile desfășurate în absența lor. Aceștia au fost înștiințați cu privire la procedură doar prin afișarea citațiilor. Toți au susținut, în cadrul căilor de atac formulate ulterior, că nu au luat cunoștință de termenul de judecată deoarece nu au primit citațiile din partea instanțelor, atât în cazul recursurilor, când citațiile le-au fost comunicate de instanța de fond sau de apel, cât și în cazul contestațiilor în anulare, când citațiile au fost comunicate la instanța de ultim grad de jurisdicție. Plângerile făcute în acest sens le-au fost respinse de instanțe cu motivarea că citarea prin afișare era prevăzută de lege, căile de atac fiind soluționate fără să fie analizate în drept.

Reclamanții și detaliile relevante despre cazurile lor:

¹ Publicată în M. Of., partea I, nr. 836 din 1 octombrie 2018.

Constantin Hulpe, născut la 1951, domiciliat în Germania, cererea nr. 24.838/10. A solicitat anularea unui contract de vânzare încheiat cu un terț și a pierdut cauza pe fond (21 mai 2008) și în apel (15 decembrie 2008), iar decizia pronunțată în cadrul procedurii de recurs a fost comunicată avocatului reclamantului printr-o notificare publică; solicitantul nu a putut face recurs în termenul legal. Invocând deficiențele de procedură, reclamantul a făcut recurs după expirarea termenului și, în același timp, a solicitat prelungirea termenului de depunere a recursului (ambele respinse la 9 Octombrie 2009).

Valeria Dolha născută la 1929, decedată la 14 februarie 2016, din Cluj-Napoca, cererea nr. 66.252/11. Reclamanta a introdus o acțiune civilă solicitând despăgubiri pentru o pretinsă condamnare politică în regimul comunist. Hotărârea pronunțată de instanța de fond nu i-a fost comunicată personal, iar reclamanta nu a putut face recurs în termenul legal. Invocând deficiențele de procedură, reclamanta a făcut recurs după expirarea termenului și, în același timp, a solicitat prelungirea termenului de depunere a recursului (ambele respinse la 11 iunie 2010); pentru aceleași motive, a făcut un alt apel, pe chestiuni de drept (respins la 8 aprilie 2011).

Georgeta Stoian născută în 1959, Slobozia, cererea nr. 32.758/13. Reclamanta, parte într-un proces de succesiune, și-a pierdut partea de proprietate în urma procesului din primă instanță. Hotărârea i-a fost comunicată printr-o notificare publică, iar reclamanta nu a putut face recurs împotriva acestuia în termenul legal. Invocând deficiențele de procedură, reclamanta a făcut apel (respins la 10 ianuarie 2013).

Viorel Stroe născut la 1984, Baia Mare, cererea nr. 57.813/13. Reclamantul a solicitat anularea raportului său de evaluare profesională. Acțiunea sa a fost respinsă de instanța de fond, dar decizia i-a fost comunicată reclamantului printr-o notificare publică. Reclamantul nu a făcut

apel în termenul legal. Invocând deficiențele de procedură, reclamantul a făcut recurs după expirarea termenului și, în același timp, a solicitat prelungirea termenului de depunere a recursului (ambele respinse la 19 iunie 2013).

S.C. VASTRANS S.R.L. Focșani, cererea nr. 49.385/13. Compania reclamantă a solicitat anularea unei decizii administrative prin care i-a fost retrasă licența de transport (acordată parțial, 3 aprilie 2012); toate părțile au făcut apel. Citarea societății reclamante pentru recurs s-a făcut prin notificare publică; societatea reclamantă nu a fost reprezentată în procedura de recurs, iar recursul său a fost respins (15 martie 2013). Compania reclamantă a solicitat anularea deciziei finale (cerere respinsă la 19 februarie 2014).

Reclamanții s-au prevalat de prevederile art. 6 A§ 1 din Convenție, susținând că dreptul de acces la o instanță le-a fost încălcat deoarece nu au primit citațiile și, prin urmare, nu au putut să participe la procedurile judiciare.

Curtea a respins argumentele Guvernului României cu privire la inadmisibilitatea cererilor respective, neputându-se realiza căile interne de atac, prin raportare la posibilitatea reclamanților de a formula plângere penală (înscrisoare în fals) față de consemnările agentului procedural referitor la îndeplinirea procedurii de citare. Curtea a reamintit că o astfel de problemă de inadmisibilitate a fost examinată și respinsă, în cauza S.C. Raisa M. Shipping S.R.L. împotriva României nr. 37.576/05, 8 ianuarie 2013², pe motiv că reclamantul care a utilizat o cale de atac aparent efectivă și suficientă nu i se poate reproșa că nu a recurs și la alte căi de atac pe care le avea la dispoziție, dar care, dacă ar fi fost parcurse, probabil, că nu avea șanse mai mari de reușită. În prezentele cauze, reclamanții din cererile nr. 24.838/10 (Hulpe) și 66.252/11 (Dolha) au formulat fără succes contestații la hotărârile definitive și recursuri pe probleme de drept.

Guvernul a susținut că dreptul de acces la o instanță nu este absolut și poate fi supus unor limitări, argumentând că, astfel, comunicarea

² A se vedea Cauza S.C. Raisa M. Shipping S.R.L. împotriva României, nr. 37.576/05, 8 ianuarie 2013.

actelor de procedură prin afișare era prevăzută de legislația națională ca o alternativă pentru comunicarea directă și era un mijloc de a preveni exercitarea abuzivă a drepturilor procedurale de către părți. De asemenea, Guvernul a subliniat că legislația internă permitea ca procedurile să se desfășoare în absența unei părți, cu condiția efectuării în mod corect a comunicării actelor de procedură.

Mai mult, în ceea ce privește cererea nr. 49.385/13 (S.C. Vastrans împotriva României), Curtea a reținut că, întrucât societatea reclamantă a fost împiedicată să ia parte la ședință, nu a avut cunoștință despre pledoaria pe care a putut-o prezenta cealaltă parte în instanță. Această neregulă nu putea fi corectată doar prin simplul fapt de a încuviința ca reclamantul să își trimită observațiile scrise.

Pentru aceste motive, Curtea a constatat o încălcare a dreptului de acces la o instanță al reclamanților, drept garantat de art. 6 A§ 1 din Convenție.

Curtea menționează că aceste capete de cerere privind accesul la o instanță nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 A§ 3 lit. a) din Convenție. De asemenea, constată că acestea nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, în consecință trebuie să fie declarate admisibile.

Având în vedere constatarea încălcării dreptului reclamanților de acces la o instanță, Curtea consideră că nu este necesar să se pronunțe separat cu privire la admisibilitate și la fondul capătului de cerere formulat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1³, invocat în cererea nr. 32.758/13, Stoian împotriva României.

Motivarea Curții

Curtea reiterează că nu are competența de a evalua faptele care au determinat o instanță națională să adopte o decizie anume; în caz contrar, ar acționa ca un al patrulea grad de jurisdicție și

³ A se vedea, *mutatis mutandis*, S.C. Raisa M. Shipping S.R.L., citată anterior, pct. 38, și S.C. Carbochim S.A. Cluj-Napoca și S.C. Fenega Import-Export S.R.L. împotriva României (Comitet), nr. 45.621/05, 46.691/07, 27.314/08 și 1.150/09, pct. 30, 17 ianuarie 2017.

⁴ A se vedea Avotips împotriva Letoniei (MC), nr. 17.502/07, pct. 99, 23 mai 2016.

nu ar ține seama de limitele impuse acțiunii sale.⁴ Totodată, precizează faptul că dreptul de acces la o instanță, principiul contradictorialității, precum și principiul egalității armelor, consacrate la art. 6 A§ 1 din Convenție, se aplică, de asemenea, în domeniul specific al comunicării actelor de procedură părților.⁵

Curtea a subliniat din nou, raportându-se la cauza S.C. Raisa M. Shipping S.R.L., că, deși legea în vigoare prevedea posibilitatea de citare prin afișare, modul în care instanțele române au aplicat această prevedere a fost prea formalist. De asemenea, a arătat că, în particular, instanțele nu au fost suficient de diligente încât să se asigure că părțile au fost informate cu privire la data audierilor și, prin urmare, nu și-au îndeplinit obligația de a asigura o participare efectivă la proces. Raportat

la această cauză, Curtea a arătat că, prin raportare la starea de fapt din cauzele conexe, nu a identificat niciun argument capabil să o convingă să se abată de la jurisprudența existentă și citată.

Reclamanții au fost citați numai prin afișare la domiciliul sau la sediul lor și au susținut că nu au primit citațiile. Prin urmare, aceștia nu au luat cunoștință de termenele ședințelor de judecată și nu s-au putut prezenta în instanță. În ciuda absenței de la proces a reclamanților, instanțele naționale nu au încercat în niciun fel să se asigure ca aceștia fuseseră informați cu privire la termenele ședințelor de judecată și că puteau să participe la procesele care priveau drepturile lor civile, soluțiile fiind diverse: amânarea ședințelor, repetarea procedurii de comunicare, verificarea constantă a procedurii de citare.

⁵ A se vedea Avotips împotriva Letoniei (MC), nr. 17.502/07, pct. 99, 23 mai 2016